

VÁŽENÍ OBYVATELÉ BOSKOVŠTEJNA

ZA VAŠIMI HUMNY

Příroda není cosi vzdáleného a tajuplného, její nesmírné hodnoty a vzácnosti mohou být i takřka za našimi ploty. Řada z vás žije v Boskovštejně od narození, mnozí jste se do této krásné obce přišli či přišli. Každý z vás zná svého souseda, už méně z vás zná své spoluobčany na druhém konci Boskovštejna, ale málokdo si uvědomuje, že stejný životní prostor s vámi tady sdílí řada obyčejných i velice neobyčejných druhů živočichů a rostlin. Všimnuli jste si někdy, že vaše zahrádky plynule přechází ve stráž, mez či loučku pokrytou barevným koberecem nejrůznějších kytek a trav? Vyklonili jste se někdy z okna svého traktoru a vnímali, jak malebně a přirozeně meandruje říčka Jevišovka údolím, kde jste trávili své dětství a chytali larvy chrostíků či raky? Zavítali jste někdy na procházce se psem či vnoučaty do téměř stoletého třešňového sadu, kde v dutinách stromů žije podezřele větší množství hmyzu a ptáků než jinde v okolí? Uvědomili jste si, že široko daleko na svých cestách nepotkáte taková nádherná a zachovalá místa jako je Měchounčný kopec téměř za vašimi humny?

Starý obecní sad zvaný třešňovka

PŘÍRODNÍ HODNOTY OKOLÍ BOSKOVŠTEJNA

Boskovštejn leží v průměrné výšce 360 metrů nad mořem a rozkládá se na celkové katastrální ploše 758 ha. Lesy rostou asi na jedné polovině katastrálního výměru obce a orná půda tvoří pouze 31%. Obcí protéká říčka Jevišovka, která je páteří Přírodního parku Jevišovka a na svém středním toku přirozeně meandruje ve svém zařízlém, místy skalnatém údolí s kamennými moři, četnými vyhlídkami a suťovými porosty obklopená nivními loukami a teplomilnými lesy. Podobný přirozený charakter má i nedaleký přítok Jevišovky – říčka Nedveka. Největším přírodním bohatstvím místní mírně zvlněné krajiny řadí se do Jevišovické pahorkatiny jsou zdejší rozsáhlé smíšené lesy, které v jinak bezlesé zemědělské krajině jižní Moravy poskytují doslova oázu a útočiště mnoha vzácným organismům. V řece Jevišovce byl prokázán výskyt významných druhů ryb oklejkou pruhované (*Alburnoides bipunctatus*), mňíka jednovouseho (*Lota lota*) a hořavky duhové (*Rhodeus sericeus*). V blízkosti řeky můžeme pozorovat užovku podplamatou (*Natrix tessellata*) a ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*). V tůňkách a mokřadech se vyskytují čolek velký (*Triturus cristatus*), mlok skvrnitý (*Salamandra salamandra*) a všechny druhy zelených skokanů.

Křivatec český

Mlok skvrnitý

V Boskovštejně se nachází rozsáhlé bývalé obecní pastviny (cca 15 až 20 ha), které jsou místem výskytu mnoha druhů rostlin, ale také pestrých hmyzích společenstev suchých stepních trávníků. Jihozápadně od obce Boskovštejn se nachází Měchounčný kopec, který představuje nejzachovalejší část bývalých rozsáhlých obecních pastvin hostící populace některých ohrožených druhů rostlin jako je křivatec český (*Gagea bohemica*) nebo smil písečný (*Helichrysum arenarium*). Stepní trávníky na lokalitě hostí dosud mimořádně bohatá společenstva teplomilných a suchomilných druhů hmyzu a pavouků, i když je lokalita již několik desetiletí bez péče. Díky extrémním podmínkám zde dosud přežívají i náročné druhy skalních stepí a suchých trávníků. V roce 2012 byl na Měchounčném kopci proveden průzkum bezobratlých, který prokázal výskyt celkem 139 druhů brouků. K těm nejvýznamnějším patří např. střevlíček *Cymindis angularis*, majka *Meloe scabriusculus*, 44 druhů denních motýlů, z nichž nejpozoruhodnější je bohatá populace okáče kostřavového (*Arethusa arethusa*), 3 druhy vřetenušek, 10 druhů rovnokřídlých a také kudlanka nábožná (*Mantis religiosa*), z toho 7 druhů je zvláště chráněných a 15 druhů uvedených v Červeném seznamu bezobratlých. Z pavouků je významným objevem běžník vřesovištní (*Xysticus striatipes*), pavouk vyskytující se vzácně na bylinné vegetaci zachovalých stepních biotopů, písčín a vřesovišť.

Kudlanka nábožná

Strakapoud prostřední

Kromě zachovalých pastvin najdeme v Boskovštejně také téměř stoletý třešňový sad (cca 1,2 ha) nacházející se severovýchodně od obce ve svahu nad řekou Jevišovkou na jejím pravém břehu. Sad je domovem mnoha zajímavých druhů rostlin a živočichů. Řada z nich je vázána na dřevo ovocných stromů, ať už živých, usychajících nebo mrtvých třešní. Na této lokalitě můžete při troše štěstí potkat některé z krásných obyvatel starých stromů. Z ptačí říše k nim bezesporu patří krutihlav obecný (*Jynx torquilla*), který využívá staré drobné dutiny k hnízdění, nebo nápadnější šplhavec strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*). Z hmyzu nás zaujme krasec třešňový (*Anthaxia candens*), který se vyvíjí pod kůrou živých osluněných třešní nebo tesařík bukový (*Cerambyx scopolii*), který s oblibou navštěvuje květy bezů a šípků. Mrtvé stromy ožívají v noci různými druhy potemníků, kteří se přes den ukrývají v dutinách nebo štěrbinách kůry. Na květech hlohů a třešní na jaře hojně posedávají nápadní zlatohlávci, kteří se také vyvíjejí v trouchu listnatých stromů.

Majka *Meloe scabriusculus*

Krasec třešňový

PROJEKT „ZÁCHRANA PŘÍRODNÍHO DĚDICTVÍ OBCE BOSKOVŠTEJN“

Zachovalé obecní pastviny i starý třešňový sad zaujaly pozornost ZO ČSOP Kněžice, která se se souhlasem obce Boskovštejn jako vlastníka pozemků o tyto mizející biotopy stará od roku 2012. Obě lokality se v historii těšili péči člověka, které se jim již několik desítek let nedostává a zarůstají nálety dřevin, křovím a invazivní trřtinou křovištní. Obě lokality jsou domovem regionálně významných, vzácných i ohrožených druhů rostlin a živočichů, a pokud nebude obnovena tradiční péče (kosení, pastva) a zahájena nezbytná opatření (vyřezání dřevin), zmizí z naší zemědělské krajiny další dvě významná útočiště volně žijících druhů a biodiverzita (pestrost a bohatost života) bude opět o něco chudší. Poté, co vedení obce souhlasilo s péčí o obecní pozemky, ZO ČSOP Kněžice požádalo Nadaci VIA o finanční příspěvek v grantovém programu „ČSOB a Era pro podporu regionů“. Společně připravený projekt s názvem „Záchrana přírodního dědictví obce Boskovštejn“ byl podpořen 50 000,- Kč a trval od 14. 5. 2012 do 27. 5. 2013. Informace o průběhu projektu jste mohli sledovat na webových stránkách obce Boskovštejn www.boskovstejn.cz v kapitole Příroda Boskovštejna nebo také na stránkách ZO ČSOP Kněžice (www.csopknizec.cz).

Záchrana třešňového sadu v Boskovštejně byla zahájena ještě dříve, než byly výsledky grantového řízení známy. První pracovní akce proběhla v březnu 2012, kdy byly v sadu vyřezány křoviny, nálety dřevin, odstraněny nebezpečné větve odumřelých třešní a veškerý materiál byl vytahán ze sadu ven na přílehlou louku. V červnu 2012 připravila ZO ČSOP Kněžice v rámci Dne dětí nejen všemožné přírodovědné kvízy, skládačky a poznávací testíky, nýbrž také seznámila děti se svým záměrem společně s obcí zachránit a pečovat o starý třešňový sad. Následovala odborná terénní exkurze pro veřejnost, která se konala v červenci 2012 a zaměřila do „uklizeného“ třešňového sadu. V srpnu 2012 umístila ZO ČSOP Kněžice do sadu stádo ovcí plamene Zwartbles a ty počaly navracet sadu původní tvář jeho bylinného patra. V listopadu 2012 se místní dobrovolníci sešli v sadu podruhé, aby seštěpkovali či spálili vytahané hromady křovin ze sadu a zbudovali obecní broukoviště z odumřelého a trouchnivějícího dřeva. V únoru 2013 proběhla velice úspěšná populárně-naučná přednáška o přírodních zajímavostech okolí Boskovštejna v místní knihovně. V březnu 2013 započala na Měchounčném kopci probírka borovic a redukce křovin v režii ZO ČSOP Kněžice za vydatné pomoci SDH Boskovštejn a VPP zaměstnaných obcí Boskovštejn. V dubnu 2013 mohli místní obyvatelé navštívit Měchounčný kopec v rámci jarní exkurze za křivatci českými a v sadu vysadili nové mladé stromky třešní. Poslední akcí tohoto malého komunitního projektu byla květnová beseda s občany Boskovštejna s promítá ním fotek ze společných projektových akcí, přírodovědným kvízem a předáním 500 ks barevné informativní skládačky o přírodním a kulturním dědictví Boskovštejna starostovi obce.

Měchounčný kopec

Tvorba a tisk plakátů byly podpořeny z programu „ČSOB a Era pro podporu regionů“.